

Pocota personata

Jordhumlefluga

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Nära hotad (NT)
B2ab(iii)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Pocota*, **Art:** *Pocota personata* - jordhumlefluga (Harris, 1780) **Synonymer:** *jordhumelblomfluga*, *jordhumleblomfluga*

Kännetecken

En stor, hårig art som liknar en jordhumla genom att kroppens täta behåring har ungefär samma färgkombination. Påträffas mest på blommande hagtorn, där den besöker blommor tillsammans med liknande humlor. Då är den mörka vingfläcken ett bra kännetecken för arten.

Längd 13-16 mm. Huvud relativt litet; uppifrån sett smalare än ryggskölden. Ansikte kort och nästan helt svart; utan ansiktsbuckla, men med kraftigt framskjutande främre munkant. Ryggsköld med tät behåring som i ungefär främre halvan är gulaktig, i bakre delen (liksom på skutellen) svart och något längre. Bakkroppen är bred och något mindre täthårig. Behåringen på första och andra tergiten är svart. Från tredje tergiten och bakåt kan den antingen vara helt orangegul eller övergå i vitt längst bak. Även mörkare partier kan förekomma. Precis som hos humlor kan de ljusa partiernas omfattning och färgnyans variera avsevärt. Vingen har i mitten en kraftig, avlång mörk vingfläck som sträcker sig från framkanten och bakåt. Baklåren är relativt smala. Benen varierar i färg från huvudsakligen gula till övervägande mörka.

Utbredning och status

Jordhumlefluga förekommer i östra Sverige, från Skåne till Uppland. Den tycks ha ökat i antal från slutet av 1900-talet. Från äldre tid finns endast fåtaliga fynd från Skåne, Östergötland och Uppland. Troligen har arten i viss mån förbisetts, men tillgången på lämpligt substrat för larvens utveckling kan också ha varit sämre förr. Igenväxningen av ängs- och hagmarker med framför allt asp och andra lövträd, i kombination med en högre andel lövträd i skogsbruket, verkar gynna arten. I Danmark är arten en raritet. Totalt finns endast ett fåtal fynd från östra Själland, Lolland och Falster, och endast tre fynd har gjorts efter 1950. I Norge har den påträffats en gång, sydväst om Oslofjorden 1998. Arten är inte funnen i Finland, men med tanke på att den förekommer i Stockholms skärgård bör den kunna sprida sig till Åland. I övriga Europa förekommer arten sällsynt söderut till Pyrenéerna och Alperna. Den förekommer dessutom i södra Kaukasus.

Arten är funnen i ett stråk från Skåne upp till Uppland, men ej på Öland eller Gotland, inte heller längs Västkusten norr om Skåne. Arten förekommer med andra ord utbrett, men det är inte så ofta som den uppmärksammas. Det är osäkert om den ökat i antal eller om den tidigare varit förbisedd.

Ekologi

Jordhumlefluga är knuten till gammal gles lövskog - i Skåne och Danmark också parker och alléer - med ihåliga och multnande träd. Hanen söker av blommande hagtorn efter honor, för att sedan hastigt flyga iväg till nästa träd. Arten är även för ett tränat öga svår att upptäcka, då den för det mesta verkar vistas högt uppe i träden. Den flyger i Sverige från maj till mitten av juli och besöker blommor av kirsål *Aegopodium podagraria*, hägg *Prunus padus* och hagtornar *Crataegus* spp., utomlands även rönn *Sorbus aucuparia*. Arten har hos oss kläckts ur, iakttagits och insamlats vid samt hamnat i fällor uppställda i röthål i tysklönn *Acer pseudoplatanus*, hästkastanj *Aesculus hippocastanum*, bok *Fagus sylvatica*, asp *Populus tremula* och ek *Quercus robur*. En nykläckt fluga hittades solande på en asphögstubbe ca 1,5 m över marken. Man har även observerat honor som lagt ägg i större hål i bokar. Larven har påträffats i multnande röthål i en levande bok, och även pupphöljen har hittats i ihåliga bokar. Utomlands har den dessutom kläckts ur röthål i alm *Ulmus glabra* och ask *Fraxinus excelsior*. Larvutvecklingen är troligen flerårig och sker i relativt högt belägna, blöta röthål i åldriga lövträd. Förpupningen sker efter vintern.

Hot

Avverkning av gamla och ihåliga lövträd.

Åtgärder

Lämna kvar gamla och ihåliga träd och låt dem multna i fred. Planera redan nu skötseln av för arten lämpliga områden så att en obruten succession av hålträd tryggas även i framtiden.

Övrigt

Namngivning: *Pocota personata* ([Harris, 1780]). Originalbeskrivning: *Musca personata*. Expos. Eng. Ins.: 79.
Synonymer: *Musca apiformis* Schrank, 1781, *Milesia apicata* Meigen, 1822.

Etymologi: personata fem. av personatus = försedd med mask; persona (lat.) = mask; suffixet -atus (lat.).

Uttal: [Pokóta personáta]

Litteratur

- Ahnlund, H. 1996. Vedinsekter på en sörmländsk aspstubbe. *Entomologisk tidskrift* 117: 137–144.
- Andersson, H. 1999. Rödlitade eller sällsynta evertebrater knutna till ihåliga, murkna eller savande trädsvampar i Lunds stad. *Entomologisk tidskrift* 120: 169–183.
- Bankowska, R. 1963. Munchówki – Diptera. 34 Syrphidae. *Klucze do Oznaczenia Owadów Polski*, 28: 65–69.
- Barkemeyer, W. 1994. *Untersuchung zum Vorkommen der Schwebfliegen in Niedersachsen und Bremen (Diptera: Syrphidae)*. Niedersächsisches Landesamt für Ökologie.
- Bartsch, H. 1993. Blomflugor (Diptera: Syrphidae) i Upplands-Bro. Rapport från iakttagelser 1978–1992. in litt.
- Bartsch, H. 1995. *Check List for Swedish Hoverflies*. Järfälla, eget förlag.
- Bartsch, H. 1998. *Blomflugor (Syrphidae) i Storstockholmsområdet*. Rapport, Järfälla.
- Bartsch, H. 2001. Swedish Province Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 122: 189–
- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Klintbjer, A., Rådén, A & Nasibov, E. 2009. *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor: Eristalinae & Microdontinae*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Doczkal, D., Schmid, U., Ssymank, A., Stuke, H., Treiber, R., Hauser, M. 1993. Rote Liste der Schwebfliegen (Diptera: Syrphidae) Baden-Württembergs. *Natur und Landschaft* 68: 608–617.
- Hedström, L. 1990. Svenska insektfynd – rapport 6. *Entomologisk tidskrift* 111: 133–147.
- Rotheray, G. E. 1993. Colour guide to Hoverfly Larvae (Diptera, Syrphidae). *Dipterist Digest* 9: 1–156.
- Röder, G. 1990. *Biologie der Schwebfliegen Deutschlands*. Erna Bauer Verlag, Keltern Weiler.
- Sarthou, J-P. & Speight, M.C.D. 1997. Inventaire faunistique des Diptères Syrphidae et Microdontidae du sud-ouest de la France. *Bulletin de la Société entomologique de France* 102: 457–480.
- Speight, M. C. D. 1997. Species accounts of European Syrphidae (Diptera). First edition: The atlantic zone species. Syrph the Net publications. Dublin.
- Stackelberg, A. A. in Bei - Benko, G. Ya. 1988: *Keys to the Insects of the European Part of the USSR, Volume V, Diptera and Siphonaptera, Part II*: 147.
- Steenis, van J. 1998. Some rare hoverflies in Sweden (Diptera:Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 119: 83–88.
- Sörensson, M. (in press). Faunistiskt nytt om sydsvenska blomflugor (Diptera: Syrphidae).
- Torp, E. 1994. Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae). Danmarks Dyreliv 6.
- Verlinden, L & Decler, K. 1987. *The Hoverflies (Diptera, Syrphidae) of Belgium and their Faunistics: Frequency, distribution, phenology*. Kon. Belg. Inst. voor Natuurwetenschappen. Brussel.
- Verlinden, L. 1991. *Zweefvliegen (Syrphidae)*. Fauna van België. Kon. Belg. Inst. voor Natuurwetenschappen. Brussel.
- Zetterstedt, J. W. 1855. *Diptera Scandinaviae*. XII.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Hans Bartsch 1999. Rev. Hans Bartsch 2001. © ArtDatabanken, SLU 2006 (naturvårdsinformation).